

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 11, 2016

[Назад](#)

[Головна](#)

0 0 1 0 0 0 0 1

УДК 339.137:332.14:65

Г. В. Іванченко,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту та адміністрування,

Вінницький торговельно-економічний інституту Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця

ОБҐРУНТУВАННЯ АЛГОРИТМУ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗНАНЬ В РЕГІОНІ

H. V. Ivanchenko,

PhD, Associated Professor of Department of Management and Administration,

Vinnytsia Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics, Vinnytsia

RATIONALE OF ALGORITHM OF FORMATION OF KNOWLEDGE MANAGEMENT SYSTEM IN THE REGION

В статті обґрунтовано необхідність формування системи менеджменту знань регіоні. Досліджено основні етапи впровадження процесів та інструментів управління знаннями. Запропоновано алгоритм формування системи менеджменту знань в регіоні, що передбачає послідовність етапів: 1) підготовчий (проведення економічного аналізу, визначення потенційних учасників); 2) прийняття рішення (визначення доцільності формування системи управління знаннями); 3) реалізація та координація (визначення ефективності системи, внесення необхідних коректив у разі прийняття необґрунтованих рішень). Визначена послідовність дій дає можливість приймати рішення про доцільність формування системи менеджменту знань в регіоні на основі оцінки спеціалізації регіону та визначати потенційних учасників та цільність зв'язків між ними, координувати діяльність сформованої системи в разі прийняття рішення вразі неефективності.

The article identified the need to build knowledge management system in the region. The basic stages of implementation processes, and knowledge management tools. An algorithm for the formation of knowledge management system in the region, provides a series of steps: 1) preparation (economic analysis, identify potential participants); 2) the decision (to determine the feasibility of forming a knowledge management system), 3) implementation and coordination (the definition of efficiency of the system, making the necessary adjustments in the event of unjustified decisions). The specific sequence of steps makes it possible to take a decision on whether the formation of knowledge management system in the region, based on an assessment of the region specialization and identify potential participants, and the density of connections between them, coordinate the activities of the existing system in the case of the decision to inefficiency.

Ключові слова: знання, регіон, конкурентна перевага, менеджмент знань, компетентність.

Keywords: knowledge, region, competitive advantage, knowledge management, competence.

Постановка проблеми. Поглиблення світових інтеграційних процесів та загострення територіальної конкуренції зумовлюють необхідність оновлення механізмів стимулювання розвитку регіонів України. Формується потреба в новій функції управління, до завдань якої належить акумулювання інтелектуального капіталу, виявлення і поширення інформації та досвіду, створення, поширення і передавання знань.

Сучасні умови господарювання висувають нові вимоги щодо опрацювання значних масивів інформації, безперервного набуття нових знань. Критичним для успішного професійного розвитку людини стає вміння самостійно мислити та вести пошук вирішення складних проблем, приймати рішення в умовах невизначеності. Перехід на модель менеджменту знань в регіоні, виходячи з наявного потенціалу території, сприятиме підвищенню динамічності, збалансованості, інноваційності та ефективності регіонального розвитку, забезпечить підвищення рівня конкурентоспроможності регіону.

Впровадження концепції управління знаннями сприятиме формуванню сприятливих умов для реалізації людського капіталу та інновацій, що, у свою чергу, забезпечує високі економічні і соціальні результати територій, на яких вони сформовані.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз економічної літератури дає підстави стверджувати, що у сучасних теоретичних і прикладних дослідженнях регіонального управління значна увага приділяється питанням застосування прискорення процесів впровадження нововведень та прийняття рішень, підвищення продуктивності праці працівників. Теоретичні та практичні аспекти формування конкурентних переваг на основі системи менеджменту знань знайшли своє відображення у працях таких відомих вітчизняних та зарубіжних вчених Е. Балашова, А. Білінова, В. Дресвянникова, Н. Корж, Н. Коровецької, А. Сафіулліна, С. Шершневої, Ф. Калабреса, К. Орландо тощо. Проте питання формування системи менеджменту знань у регіоні досліджено не в повній мірі. Зокрема подальшого вивчення потребують послідовність впровадження системи управління знаннями в регіоні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Формування системи знань в регіоні сприяє активізації інноваційної діяльності, розвитку науки. Однак таке є можливим лише за умови поширення знань, створенні баз даних, підвищення компетентності робочої сили. Тому метою статті є розробка теоретичних основ та рекомендацій щодо формування системи менеджменту знань у регіоні в умовах становлення інноваційної економіки.

Для досягнення мети дослідження було визначено такі задачі: визначити переваги впровадження концепції менеджменту знань; розробити алгоритм формування системи менеджменту знань в регіоні

Виклад основного матеріалу дослідження. Якісне прийняття управлінських рішень на здійснення ефективної господарської діяльності можливе за умови наявності знань, досвіду або певної інформації. Таким чином, процес становлення ефективної системи менеджменту знань є надзвичайно важливим. Актуальність

управління знаннями значно посилюється із зростанням наукомістких технологій виробничого процесу, трансформацією організаційних аспектів праці та управління нею, активізацією впровадження результатів наукових досліджень у матеріальне виробництво, усвідомленням значення аналізу організаційного середовища діяльності економічних суб'єктів для формування їх стратегічних перспектив, оновленням та ускладненням завдань освіти щодо трансформаційних процесів в економіці.

Управління знаннями в регіоні має на меті формування комплексної системи менеджменту, яка б забезпечувала потреби як регіону, так і кожного підприємства, організації, закладу освіти, громади. Кожен суб'єкт господарювання має зацікавленість в отриманні максимального обсягу знань та необхідної інформації, при цьому не завжди може визначити для себе її корисність.

Існування різних підходів до визначення основних етапів управління знаннями та обумовлює відсутність чіткої послідовності формування системи менеджменту знань. Наукова література пропонує різні методичні підходи до вирішення проблеми створення даної системи. В Університеті Джорджа Вашингтона (США) була розроблена 12-крокова модель формування і впровадження цілісної системи управління знаннями. Дана модель передбачає такі етапи: розпізнання критично важливих знань; управління процесно-орієнтованим аналізом; розробка плану дій щодо управління знаннями; залучення ключових учасників; створення моделі процесів; визначення критичних розривів в знаннях, можливості та ризики; встановлення та ранжування мети; розробка вимог та програми оцінки; планування детальної стратегії; впровадження стратегії управління знаннями; моніторинг та фіксація показників результативності; навчання, орієнтоване на результат [7, с. 242-243].

Зважаючи на динамічні зміни у економічному середовищі та зростання рівня ризиків й невизначеності, зазначені етапи формування системи менеджменту знань потребують доповнення, зокрема, обов'язковим є постійний контроль за якістю системи, що надасть можливість виявити проблеми та вчасно відкоригувати стратегію управління знаннями.

А. Білов та В. Дресвянников пропонують виділяти три стадії системи управління знаннями. Така система базується на ревізії (аудиті) професійних знань співробітників та постійному навчанні, перенавчанні, підвищенні кваліфікації; організації внутрішньофірмових наукових досліджень з обговоренням, публікацією і практичним застосуванням результатів; створенні продуктивного творчого середовища (творчі групи, новаторський рух), системи матеріальної та соціально-психологічної мотивації, ретельний підбір персоналу, а також відповідної соціально-культурна система принципів, цінностей, правил поведінки та взаємодії персоналу [2, с. 137]. Однак, даний алгоритм є дещо укрупненим і не враховує усіх особливостей формування системи менеджменту знань та очікування кожного учасника процесу.

С. Балашов у своїх дослідженнях виділяє чотири етапи формування системи менеджменту знань: формування знань; документування знань; адміністрування; мотивація [1]. Вважаємо, що зазначений алгоритм в повному обсязі не може застосовувати на практиці, оскільки не враховує можливість коригування дій у разі виявлення неефективності кластера

Проаналізувавши основні підходи до формування системи менеджменту знань, варто зазначити, що відсутність чіткого алгоритму управління знаннями є одним із основних стримуючих факторів ефективного розвитку регіону.

Також слід відзначити той факт, що структура процесу прийняття кожного конкретного рішення стосовно формування системи менеджменту знань багато в чому визначається особливістю ситуації, специфікою відносин між владою, підприємствами, закладами освіти, громадою, а тому на кожному етапі набір процедур може змінюватися, залишаючи незмінною лише загальну технологію процесу. Таким чином, в технологічному аспекті, використовуючи системно-структурний підхід, процес формування системи менеджменту знань в регіоні можна представити як послідовність етапів, операцій і процедур, між якими існують прямі і зворотні зв'язки: етап підготовки – проведення аналізу та визначення цілей формування системи управління знаннями, пошук, накопичення, оброблення інформації, визначення, виявлення ключових учасників та потенціалу системи; етап прийняття рішення, що охоплює розроблення стратегії управління знаннями, побудову механізму реалізації підготовлених рішень; етап реалізації та координації передбачає розроблення заходів для конкретизації рішень та контроль за їх виконанням.

З огляду на вище зазначені етапи прийняття рішень, нами розроблено алгоритм формування регіональної системи менеджменту знань, що передбачає логічну послідовність етапів створення такої моделі, які відзначаються простотою, доступністю, обґрунтованістю здійснення процесу формування та враховують можливість коригування дій у разі прийняття необґрунтованих рішень та виявлення неефективності регіональної системи менеджменту знань в регіоні (рис. 1.).

На першому етапі відбувається аналіз передумов та можливостей формування системи менеджменту знань в регіоні, який передбачає оцінку показників економічного та соціального розвитку регіонів, таких як: науково-інформаційний, трудовий, природно-економічний, виробничий, організаційно-управлінський, споживацький. Такий аналіз також має на меті надати оцінку ступеню використання наявних ресурсів або потенціалу, інерції економічного зростання і соціально-економічних параметрів.

Важливим елементом у формування системи менеджменту знань є аналіз взаємопов'язаності регіонального комплексу. Цей показник окреслює його відносну автономність або, навпаки, залежність від інших регіонів, тобто характер міжрегіональних зв'язків.

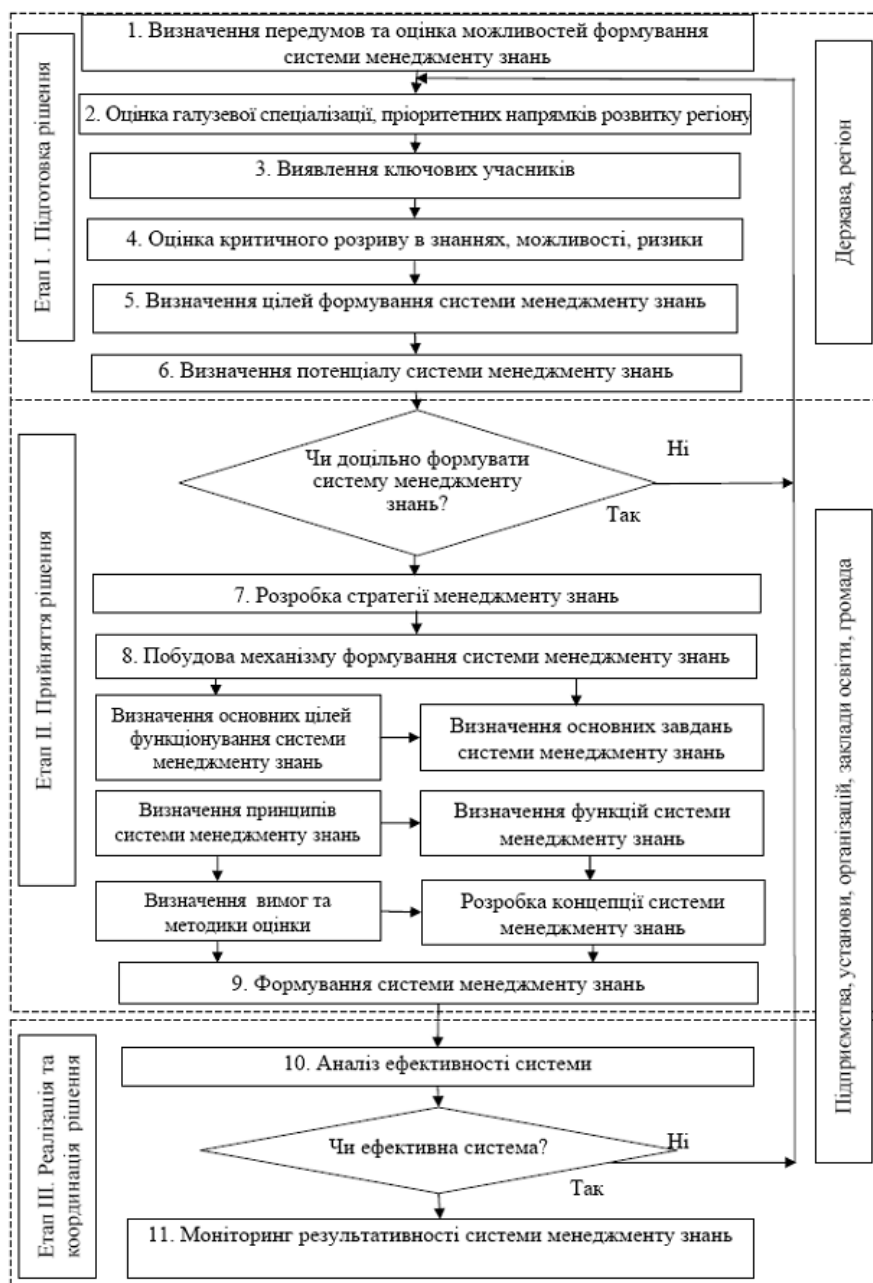

Рис. 1. Алгоритм формування системи менеджменту знань в регіоні

Оцінка передумов формування системи менеджменту знань дозволяє зробити висновок про те, наскільки розвинене середовище для поширення знань, сприятливі умови для розвитку людського капіталу в регіоні.

Оцінка спеціалізації та пріоритетних напрямків розвитку регіону дозволяє визначити, які галузі становлять найбільший інтерес з точки зору інвестора, ринки якої продукції найбільш перспективні, в яких галузях існує незадоволений попит, а також можливості для розвитку суміжних галузей та перспективи розвитку регіону. Співвідношення наявних галузей кожної з груп діяльності має значення для визначення перспектив подальшого розвитку регіону дозволяє визначити які знання не мають потрібної якості або кількості, які є проблеми розвитку людського капіталу в регіоні. Також аналіз специфіки регіону дозволяє визначити ризики, властиві економіці регіону та знання необхідні для їх нівелювання.

На третьому етапі відбувається визначення базових учасників, які мають сприяти фасилітації знань. Як показує досвід зарубіжних країн, формування системи менеджменту знань має успіх у випадку, коли поєднуються ВНЗ, науково-дослідні установи, підприємства, найбільш схильні до інноваційної діяльності, динамічні фахівці з університетів, науково-дослідницьких закладів тощо.

Отже, основними передумовами для формування системи менеджменту знань в даному випадку є: наявність сукупності підприємств, що взаємодіють у рамках бізнес-процесів, що використовують конкурентні переваги території та орієнтовані на ті сегменти ринку, що мають динамічний розвиток; функціонування значного числа малих і середніх підприємств; наявність наукових організацій (з високою підприємницькою культурою), кваліфікованої робочої сили, вільних виробничих приміщень, необхідних для організації бізнесу та інфраструктури, що підтримує промисловий розвиток (технопарки, бізнес-інкубатори, інформаційно-технічні центри, інноваційно-промислові комплекси). Формування системи менеджменту знань покликано активізувати діяльність торгово-промислової палати та професійні асоціації, які надають компаніям можливість зустрічатися та обмінюватися досвідом, розвивають довіру, створюють умови добровільної участі та відкритості учасників; сприяють розширенню кооперації і співробітництва у регіоні.

На четвертому етапі відбувається оцінка критичного відриву в знаннях в регіоні, визначаються можливості та ризики. Умовно учасників системи менеджменту знань можна розділити на три групи: безпосередні учасники процесу, тобто ключові – заклади освіти, організації; тимчасові – підприємства, установи, організації, що здійснюють обслуговування процесу формування або поширення знань; підприємства та органи влади, які зацікавлені у підвищенні компетентності робочої сили.

Особливостями певного регіону є щільність встановлених між суб'єктами господарювання зв'язків, які впливають на передумови та цілі системи менеджменту знань та значним чином визначають потенціал цієї системи, який важливо здійснити на п'ятому етапі.

Визначивши потенціал, переваги та можливості системи менеджменту знань приймається рішення про доцільність її формування. Якщо проведений аналіз свідчить про неможливість створення такої системи або про її низьку ефективність відбувається повернення до першого етапу, а саме: оцінки можливості формування системи управління знаннями в регіоні. Якщо ж приймається позитивне рішення, то відбувається перехід до етапу прийняття рішень, а саме: відбувається розробка стратегії.

Стратегія формування системи менеджменту знань в регіоні являє собою взаємозв'язаний комплекс дій, які здійснюються для досягнення поставлених цілей, а саме підвищення конкурентоспроможності регіону з урахуванням потенціалу ключових учасників, а також факторів і обмежень зовнішнього середовища.

Розробка стратегії є складним процесом, однак, як свідчить аналіз фахової літератури, єдиного підходу до етапів її розробки не існує. З метою полегшення формування системи менеджменту знань пропонуємо концептуальну схему її розробки та реалізації (рис. 2).

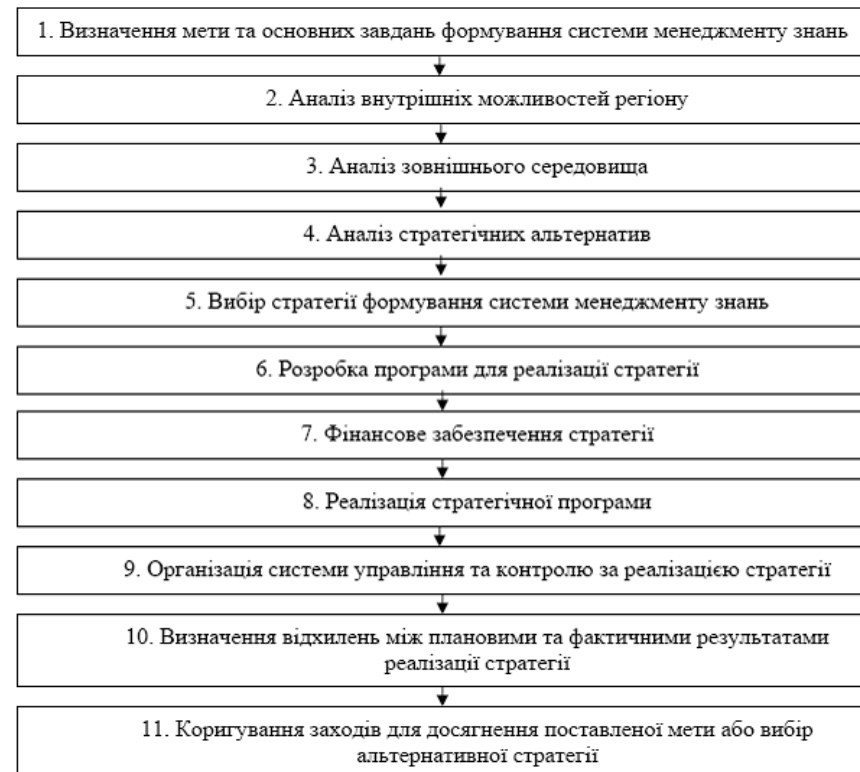

Рис. 2. Основні етапи розробки та реалізації стратегії формування системи менеджменту знань в регіоні

Важливими пунктами формування та реалізації стратегії є: чітке визначення заходів, направлених на формування та реалізацію стратегії; реалізація заходів, які приносять швидкі результати та надають упевненості у загальному успіху; постійне інформування партнерів про визначення поточних цілей та досягнуті результати; чітке визначення обов'язків; залучення якомога більшої кількості учасників кластеру до реалізації стратегії кластеру; точне дотримання проміжних часових параметрів; визначення проміжних критеріїв та відповідних пунктів на шляху до визначених загальних цілей розробки та впровадження системи менеджменту знань.

Успішна реалізація стратегії формування системи менеджменту знань в регіоні надасть можливість запровадити сучасні методи виробництва, які забезпечать високий рівень якості продукції, сприятимуть розширенню ринків збуту, оптимізації витрат на виробництві, розповсюдженню та просуванню продукції, збільшенню кількості робочих місць, підвищенню компетентності робочої сили та рівня життя населення в регіоні, розвитку науки.

Наступним етапом алгоритму є формування системи менеджменту знань. Відбувається перехід до етапу реалізації рішення, що передбачає оцінку ефективності системи та контроль за її функціонуванням.

Аналіз ефективності сформованої системи дозволить виявити відхилення між плановими та фактичними показниками та дасть змогу прийняти рішення про доцільність її функціонування. Однак, наявність значної кількості учасників, які крім загальних цілей формування системи мають також і власну мету та пріоритетні напрямки діяльності зумовлює необхідність розробки методики, що передбачає використання цілого спектру показників, враховує інтереси кожного учасника та дає можливість оцінити результативність сформованої системи управління знаннями. Якщо система менеджменту знань в регіоні функціонує ефективно, то переходимо до завершального етапу алгоритму – моніторингу. Якщо ж система виявилась неефективною, то повертаємося до 7 етапу алгоритму та приймаємо рішення про доцільність її формування (рис. 1).

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Отже, формування системи менеджменту знань покликана створити умови для інтеграції науки, промисловості та органів влади з метою забезпечення сталого розвитку регіону. Алгоритм формування системи управління знаннями передбачає таку послідовність етапів: підготовчий; прийняття рішення; реалізація та координація. Визначена послідовність етапів дає змогу приймати рішення про доцільність формування системи менеджменту знань в регіоні на основі вивчення галузевої специфіки регіону та визначити ключових учасників, координувати діяльність системи в разі визнання неефективності.

Література.

1. Балашов Е.А. Менеджмент знаний: подход к внедрению / Е.А. Балашов // Режим доступа до статті: <http://www.management.com.ua/hrm/hrm051.html> [Назва з екрана]
2. Блинов А.О. Управленческое консультирование / А.О. Блинов, В.А. Дресвянников // Учебник для магистров. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2013. — 212 с.
3. Коровецька Н. А. Ознаки нової парадигми менеджменту / Н. А. Коровецька [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://nauka.zinet.info/16/korovetska.php> – Назва з екрану.
4. Сафиуллин А. Р. Многоуровневый подход к управлению конкурентными преимуществами / А. Р. Сафиуллин // Известия Уральского государственного экономического университета. – 2010. – № 2. – С. 19 – 25.
5. Шершнева Е. Г. Современная парадигма управления конкурентными преимуществами предприятия в условиях глобализации экономики / Е. Г. Шершнева // Вестник УГТУ-УПИ. – 2006. – № 9 (80). – С. 50 – 57.
6. Харрингтон, Д. Х. Совершенство управления знаниями : искусство совершенствования управление знаниями: пер. с англ. / Дж. Харрингтон, Ф. Воул ; с предисл. Д. С. Фейгенбаума. – Москва : Стандарты и качество, 2008. - 269 с.
7. Calabrese F. A., Orlando C. Y. Deriving a 12-step process to create and implement a comprehensive knowledge management system // VINE. 2006. Vol. 36. Iss. 3. – P. 238-254.
8. Korzh N. Research of contents and conversion of social capital as a part of corporate capital / Korzh N. // Technology audit and production reserves. – 2016. – № 4(31) – P. 33-39.

References.

1. Balashov E.A. (2008), Menedzhment znanyj: podkhod k vnedreniyu [Knowledge management: an approach to implementation], Standarty y kachestvo, Moskva, Rossyia.

2. Blynov A.O., Dresviannykov V.A. (2013) Upravlencheskoe konsul'tyrovanye [Management consulting], Yzdatel'sko-torhovaia korporatsiya «Dashkov y K», Moskva, Rossyia.
3. Korovec'ka N. A. (2014) Oznaky novoi' paradygmy menedzhmentu [Signs of a new paradigm of management], Elektronnyj resurs, Rezhym dostupu: <http://nauka.zinet.info/16/korovetska.php>, Kyiv, Ukraine.
4. Safiullin A. R. (2010) Mnogourovnevnyj podhod k upravleniju konkurentnymi preimushhestvami [A layered approach to the management of competitive advantages], Ural, Rossyia.
5. Shershneva E. G. (2006) Sovremennaja paradigma upravlenija konkurentnymi preimushhestvami predprijatija v uslovijah globalizacii jekonomiki [Modern paradigm of management of the enterprise competitive advantage in a globalized economy], Ural, Rossyia.
6. Harrington, D. H. , Voul F. (2008) Sovershenstvo upravlenija znaniyami : iskusstvo sovershenstvovanija upr. znaniyami: per. s angl. [Perfection of knowledge management: the art of improving knowledge management], Moskva, Rossyia.
7. Calabrese F. A., Orlando C. Y. (2006) Deriving a 12-step process to create and implement a comprehensive knowledge management system, Vine/
8. Korzh N. V. (2016) Research of contents and conversion of social capital as a part of corporate capital, Technology audit and production reserves, Poltava, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"